શ્રી શત્રુંજય – મુક્તિ સમ્યગ્જ્ઞાન અભ્યાસક્રમ

શત્રુંજય એકેડમી, શ્રી પદ્મપ્રભસ્વામી જૈન મંદિર, સ્ટેશન રોડ, ચાળીસગામ – ૪૨૪ ૧૦૧.

સમ્યગ્જ્ઞાન પ્રવેશિકા

અભ્યાસક્રમ ક્રં :

◆◆◆ અભ્યાસક્રમ જવાબ પત્ર ◆◆◆ જૂન - 2022

એનરોલમેન્ટ નંબર ૧ ગામ ____________

વિદ્યાર્થીનું નામ ____________

પ્રશ્ન-૧ ખાલી જગ્યા		પ્રશ્ન-૨ એક જ શબ્દમાં			
(૧)	બંધ	(૧)	અગુરુ-લઘુ		
(૨)	અનંત ચારિત્ર	(૨)	અભિજીત		
(૩)	દેવ-ગુરુ	(૩)	પૂર્વાભિમુખ		
(૪)	વજ્રઋષભ નારાચ	(૪)	જુગારી		
(૫)	ત્રસકાય	(૫)	મનઃપર્યવજ્ઞાન	(૫)	દીપક
(૬)	નવકાર	(૬)	રાજકુમાર	(૬)	મોક્ષ
(૭)	કલ્પવૃક્ષ	(૭)	શ્યામ	(૭)	વિનાશ કરનાર
(૮)	સમ્યગ્દર્શન	(૮)	યશસ્વાન	(૮)	સ્વરૂપ
(૯)	સુવર્ણ	(૯)	ગુરુ	(૯)	અબરખ
(૧૦)	ભાવબંધ	(૧૦)	સ્થાવર	(૧૦)	ચાર
(૧૧)	શરદ પૂનમ	(૧૧)	જિતશત્રુ	(૧૧)	સાધુઓને
(૧૨)	ધાન્ય	(૧૨)	અભયદાન	(૧૨)	હરતાલ
(૧૩)	ધર્મઘોષસૂરિ	(૧૩)	કાચબો	(૧૩)	નવ-તત્ત્વ
(૧૪)	પંચેન્દ્રિય	(૧૪)	મહાવીરસ્વામી	(૧૪)	કાંઈક
(૧૫)	સ્વાશ્રયી	(૧૫)	ધોસરૂ	(૧૫)	સુરમો
(૧૬)	મૌલિક			(૧૬)	બેંતાલીસ
(૧૭)	પરિણામ			(૧૭)	તેઉકાય
(૧૮)	પુણ્યોદય			(૧૮)	કરાનું
(૧૯)	મનુષ્યજીવન			(૧૯)	ત્રસ
(૨૦)	હાકાર			(૨૦)	નિર્જરા

પ્રશ્ન-૩ શબ્દનો અર્થ	
(૧)	ચૈતન્ય
(૨)	લોક માં
(૩)	વનસ્પતિકાય
(૪)	અજ્ઞાની.

પ્રશ્ન-૪ જોડકાં જોડો			
(૧)	૭	(૬)	૨
(૨)	૮	(૭)	૯
(૩)	૧	(૮)	૪
(૪)	૬	(૯)	૫
(૫)	૧૦	(૧૦)	3

પ્રશ્ન-૫ સંખ્યામાં જવાબ	
(૧)	૮૨ (82)
(૨)	૫૦ (50)
(૩)	૧૬ (16)
(૪)	૬૪ (64)
(૫)	૬ (6)
(૬)	૮ (8)
(૭)	૫૨૫ (525)
(૮)	૨ (2)
(૯)	૧૨૮ (128)
(૧૦)	૬ (6)

	પ્રશ્ન-૬ ✓ કે ×		પ્રશ્ન-૭ આ વાક્ય ક્યા પાને છે તે નંબર
(૧)	✓	(૧)	10
(૨)	×	(૨)	17
(૩)	✓	(૩)	23
(૪)	×	(૪)	18
(૫)	×	(૫)	11
(૬)	×	(૬)	5
(૭)	✓	(૭)	19
(૮)	✓	(૮)	20
(૯)	×	(૯)	21
(૧૦)	×	(૧૦)	16

પ્રશ્ન ૧ મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૨-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૩-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૪-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૫-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૬-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૭-મેળવેલ ગુણ	+	પ્રશ્ન ૮-મેળવેલ ગુણ	=	કુલ ગુણ

રીમાર્ક ____________ તપાસનારની સહી ____________

પ્રશ્ન - ૮ અતિશય એટલે જે વસ્તુ જગામાં તીર્થંકર ભગવાન સિવાય કોઈની પાસે હોય નહીં. એવો તેમનો પ્રભાવ છે. જ્ઞાનાવર્ણીય, દર્શનાવર્ણીય, અંતરાય અને મોહનીય આ ૪ ઘાતી કર્મો નો ક્ષય થતા અરિહંત

૧. ભગવંત ને સર્વ લોકાલોક નું સ્વરૂપ જાણે અને દેખે એવા કેવલજ્ઞાન અને કેવલદર્શન પ્રાપ્ત થાય છે. આ કર્મક્ષય થવાથી દેવતાઓ સમવસરણ ની રચના કરે છે ત્યારે પ્રભુને ૧૧ અતિશયો ઉત્પન્ન થાય છે. તે અતિશયો એટલે કર્મક્ષયજાતિશય. સમવસરણ ની રચના; સર્વાભિમુખતા; દેવ, મનુષ્ય, તિર્યંચ સર્વને સ્વભાષામાં બોધ કરાવે એવી વાણી; આસપાસ ના વિસ્તારમાંથી જ્વરાદિ રોગોનો નાશ, પરસ્પરના વૈરની શાંતિ, પાકનો નાશ કરનાર તીડ વગેરે ઈતિનો અભાવ, મરકી આદિ ઉપદ્રવ; અતિવૃષ્ટી અને અનાવૃષ્ટિ, દુર્ભિક્ષ નો અભાવ, યુદ્ધ નો અસંભવ; મસ્તક ની પાછળ ભામંડલ આ ૧૧ અતિશયો એ કર્મક્ષયજાતિશય અતિશયો છે. વિહાર સમયે (૨૫ યોજન સુધી હોય)

૨. માનવ ભવની દુર્લભતા સમજાવતા શાસ્ત્રો ના ૧૦ દ્રષ્ટાંત માંથી કહું દ્રષ્ટાંત તે ભોજનનું દ્રષ્ટાંત છે. એક ચક્રવ છખંડનો રાજા ભિક્ષુક પર પ્રસન્ન થઈ વરદાન માંગવા કહે છે. ભિક્ષુક પોતાની વર્તમાન સ્થિતિ જોઈ રાજાને દરરોજ ભરપેટ ભો થાય તેવી ગોઠવણ કરવા કહે છે. તે પ્રમાણે રાજા દરરોજ એક-એક નાગરીક ના ઘરે ભોજન કરાવવા નગરજનોને ચ કરે છે અને શુભારંભ રાજપ્રસાદ માંથી કરે છે. વર્ષો વિત્યા પણ ભિક્ષુક ને રાજપ્રસાદ જેવા ભોજન ક્યાંય ન મળ એને ફરીથી રાજપ્રસાદ જેવા ભોજન ની ચટપટી જાગી પણ તે માટે છખંડના દરેક નાગરીક ના ઘરમાં ભોજન કરીલે અનિવાર્ય છે. શાસ્ત્રકારો કહે છે. યાચના કરવાથી ભિક્ષુકને કદાચ ચક્રવર્તીના ઘરે ભોજન કરવાનું સૌભાગ્ય પ્રા થાય પરંતુ પ્રમાદવશ થઈ જે મનુષ્ય ભવને વ્યર્થ ગુમાવે છે તેમને મનુષ્ય ભવની પ્રાપ્તિ દુર્લભ છે.

૩. ઈન્દ્રે અવધિજ્ઞાન થી ઋષભદેવનો રાજ્યાભિષેક નો સમય જાણી રાજ્યાભિષેક ક્ર્યો. અને વિનિતા નગરી સ્થા પ્રભુ પૃથ્વીતળ ના પ્રથમ રાજા થયા. તેમણે ઉગ્ર, ભોગ, રાજ્યન્ય, ક્ષત્રિય કુળો ની સ્થાપના કરી. રાજા તરીકે પોતાનો આચાર જાણી પ્રભુએ અસી, મસી, કૃષિ ની વ્યવસ્થા પ્રવર્તાવી. પાંચ પ્રકારના અને પ્રત્યેકના વી પેટા પ્રકાર એમ ૧૦૦ પ્રકાર ના શિલ્પનું જ્ઞાન આપ્યું. અન્ન રાંધવાની વિદ્યા શીખવાડી. પુરૂષોની ૭૨ અને સ્ત્રીઓની ૬૪ કળાઓ પ્રભુએ પોતાના પુત્રો અને પુત્રીઓ સહિત બધાને શીખવાડી. સાથે જ ૧૮ લિપિઓ અને ગણિત શીખવાડ્યું. પ્રભુ નિતિમય, કૂળસ્થાપક, આચારક, વિદ્યોદ્ધારક હતા. તેમણે લોકોને રાજ્ય-અનુશાસન અંગે શિખામણ આપી અને લોકો એ પ્રમાણે વર્તવા લાગ્યા.

૪. મંત્રોમાં મંત્રાધિરાજ અને પ્રથમ મંગલ સમાન શ્રી નવકાર મહામંત્ર માં અરિહંત અને સિદ્ધ દેવોને તેમજ આચાર્ય ઉપાધ્યાય અને સાધુ ગુરૂઓને એમ પાંચે પરમેષ્ઠિ ભગવંતો ને નમસ્કાર કરવામાં આવે છે. (ભક્તિ, નમ્રતા, સન્ આદર, વિનય થ માટે આ મંત્ર ના બીજા નામ 'પંચમંગલસૂત્ર' અને 'પંચપરમેષ્ઠિસ્તવ' છે. તેનાથી ભય નાશ પામે, મોક્ષ પદ મળે ચૌદપૂર્વના સારભૂત આ મંત્રને સર્વ સમયે સ્મરણ કરવા શાસ્ત્રજ્ઞોએ કહ્યું છે. પંચ પરમેષ્ઠિ ભગવંતા ના સર્વ ગુણ મળીને ૧૦૮ થાય છે માટે નવકાર ની ૧૦૮ મણકા ની માળા ગણવામાં આવે છે. તેના એક અક્ષર થી ૭ સાગરોપ ૧ પદ થી ૫૦ સાગરોપમ અને ૯ પદ થી ૫૦૦ સાગરોપમ ના પાપોનો નાશ થાય છે. ૯ લાખ જાપ નરક ગતિ દૂર કરે જિનપદ પ્રાપ્ત કરાવે છે. કાઉસગ્ગમાં ૧ નવકારમંત્ર નો જાપ ૧૯,૬૩,૨૬૮ પલ્યોપમનું દેવતાઈ આયુષ્ય બંધાવે છે

૫. જૈન દર્શન ના બંધારણનો મૂળ પાયો 'નવતત્વ' સમજાવે છે. આ તત્વો જીવનના ઉત્કર્ષ માટે ખરેખર માર્ગદર્શક તરીકે છે. તીર્થંકર પ્રભુએ જે ધર્મોપદેશના કરી છે, તેને ગણધર ભગવંતો સૂત્ર રૂપે ગુંથે છે. તે દરેક સૂત્રમાં આ નવ તત્વો નો સમાવેશ થાય છે કારણ પ્રભુની દેશના આ નવતત્વોની બહાર હોતી જ નથી. તેમની દરેક દેશના માં આ નવ તત્વમાંથી કોઈ ને કોઈ તત્વનો સમાવેશ થાય છે. પ્રભુની નવઅંગી પૂજા માં નવ નો આંકડો આ નવ તત્વ ને દર્શાવે છે. તે ૧૪ પૂર્વનો સાર છે માટે પંચપરમેષ્ઠિમય કહેવાય છે. જીવ, અજીવ, પાપ, પુણ્ય, આશ્રવ સંવર, નિર્જરા, બંધ, મોક્ષ આ નવ તત્વો જાણવાથી, સમજવાથી અને જીવનમાં ઉતારવાથી સમ્યગ્દર્શનની પ્રાપ્તિ થાય છે અથવા સમ્યગ્ નિર્મળ થાય છે. જે અસાર સંસારને તારવા માટે મદદરૂપ થાય છે. નવ તત્વ ઉપર શ્રદ્ધા એ જ સમ્યગ્દર્શન છે.